

Oponentský posudok
na vymenúvacie konanie doc. Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD.
za profesora v odbore medzinárodné vzťahy

Doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. sa zaradil do profesionálnej komunity politológov a odborníkov na medzinárodné vzťahy od svojho nástupu do akademických štruktúr Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov UMB. Jeho podiel na profilácii medzinárodných vzťahov ako študijného a vedného odboru je nezanedbateľný. Prispel k rozvoju jeho teoretických a metodologických základov spolu s popularizáciou vedeckých poznatkov vo verejnosti. Významne sa zároveň podieľa na systematickej príprave nastupujúcich generácií odborníkov v tejto vedeckej disciplíne.

Vedecká, odborná a publikačná aktivita doc. Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD. sa formovala v priebehu jeho pracovného zaradenia spätého s problematikou medzinárodných vzťahov a bezpečnostných štúdií. Tým sa profiloval jeho vedecký záujem o rôzne dimenzie komplexného prístupu analýzy medzinárodnej politiky spolu s identifikovaním kľúčových aktérov a ich inštitucionálneho pôsobenia pri riešení dlhodobých strategických i krátkodobých každodenných problémov v oblasti medzinárodných vzťahov. Problematika konceptuálneho rozpracovania teórie medzinárodných vzťahov úzko prepojených s vnímaním a interpretáciou bezpečnosti priviedli doc. Ušiaka k bližšej identifikácii obsahu pojmu bezpečnosť s jeho klasifikáciou a štruktúrou vo vzťahu k diferencovaným aktérom spoločenského života. Tento prístup možno považovať v slovenských podmienkach za inovatívny a predstavuje zároveň významnú súčasť medzinárodných analýz vývoja vnímania a interpretácie bezpečnostných rizík globálneho sveta.

Vo svojich publikačných výstupoch v tejto oblasti autor venuje pozornosť nielen analýze domácej situácie, ale uvádza aj aktuálny medzinárodnopolitický diskurz problematiky, pričom takto rozširuje zameranie našich akademických diskusií. Prínosom je konceptualizácia procesov, na pozadí ktorých sa formuje vnímanie a interpretácia fenoménu aktuálnych a potenciálnych bezpečnostných hrozieb pre štát. Doc. Ušiak upriamuje pozornosť na koncept sektorovej bezpečnosti v jeho rozmanitých podobách a formách, čím sa vlastný výskum bezpečnosti stáva sociálnou a intersubjektívnou konštrukciou s významnou úlohou nielen štátu – tak ako to bolo v tradičných bezpečnostných štúdiách – ale aj ďalších aktérov, či už jednotlivcov, rôznych komunít a skupín vnútroštátneho a nadštátneho charakteru, medzinárodných organizácií a inštitúcií.

Súčasťou identifikácie a hľadania možných riešení bezpečnostných problémov je aj pozornosť, ktorú doc. Ušiak venoval oblasti aplikovania teoretických aspektov a prístupov skúmania medzinárodných vzťahov prostredníctvom svojej účasti v celom rade vedeckých projektov, výskumných tímov a konzorcií. Neraz konfliktné a nejednoznačne vnímané požiadavky rešpektovania ľudských práv a humanistických ideálov v medzinárodnej politike v kontexte porušovania pravidiel medzinárodného práva a sústavným vznikom nových vojen a násilných

konfliktov utvorili vhodné podmienky pre aplikáciu výsledkov moderného výskumu bezpečnosti, jeho cieľov a princípov do praxe zahraničnej politiky jednotlivých štátov (aj keď je nám všetkým dobre známy fakt, že existuje stále napätie medzi akademickými analýzami a praktickou politikou). Preto považujem za veľmi prínosné, že doc. Ušiak sa venoval vo viacerých výskumných projektoch vývoju bezpečnostnej situácie v našich susedných krajinách aj prostredníctvom grantov IVF, pričom sa potvrdili predpoklady o niektorých spoločných, ale i rozdielnych charakteristikách vnímania a interpretácie bezpečnostných rizík v krajinách V4. Nezanedbateľným príspevkom doc. Ušiaka v oblasti výskumu vnímania a formovania bezpečnostnej politiky na Slovensku je jeho publikácia v renomovanom časopise *Communist and Post-Communist Studies* o hlavných zdrojoch strategickej orientácie povojnového Slovenska v historickej perspektíve. Štúdia veľmi pregnantne analyzuje procesy integrácie SR do európskych a euroatlantických štruktúr s dôrazom na prepojenie zmien koaličných zoskupení po vzniku SR v roku 1993 so zmenami dominantných priorít slovenského bezpečnostného prostredia.

Výsledky svojho bádania ako i perspektívnu orientáciu výskumu v oblasti štúdia medzinárodných vzťahov a bezpečnosti spolu s niektorými návrhmi aplikácie výskumných zistení publikoval docent Ušiak v celom rade publikačných výstupov doma i v zahraničí. Ich počet a kvalita prekračujú formálne kritériá na vymenúvanie profesorov na FPVMV UMB. Priložená sumarizácia publikačnej činnosti podľa jednotlivých kategórií ako i štatistika ohlasov potvrdzujú, že doc. Ušiak splnil v tejto oblasti požadované ukazovatele.

Doc. Mgr. Jaroslav Ušiak, PhD. viedol počas svojho pôsobenia na Fakulte politických vied a medzinárodných vzťahov UMB celý rad výskumných projektov, bol členom výskumných tímov a vedeckých konzorcií v projektoch udelených domácimi a zahraničnými výskumnými agentúrami, čím získal cenné skúsenosti v oblasti vedenia a menežovania výskumnej práce, vedenia tímovej práce a spájania domácich a zahraničných skúseností spolu s procesmi diseminácie výsledkov výskumov.

Ocenením a potvrdením aktívneho vedeckého pôsobenia doc. Ušiaka v akademickej komunite politických vied je jeho zastupovanie Slovenského združenia pre politické vedy pri SAV vo výkonnom výbore Central European Political Science Association (CEPSA) a jeho členstvo v ďalších redakčných radách vedeckých časopisov. Mimoriadne pozitívne treba hodnotiť zodpovednú prácu doc. Ušiaka ako šéfredaktora časopisu *Politické vedy*, ktorý sa pod jeho vedením dostal do databázy WoS (Emerging Sources Citation Index) ako jediný vedecký časopis na Slovensku orientovaný na politické vedy.

Mimoriadne záslužná je aktivita doc. Ušiaka v oblasti pedagogickej činnosti, pričom kurzy, ktoré vedie sú zamerané najmä na medzinárodné vzťahy a bezpečnostné štúdie. Profilácia jeho pedagogického pôsobenia sa odráža v inovatívnom bloku kurzov (13 kurzov od roku 2009), ktorý korešponduje s jeho vedecko-výskumnou orientáciou a umožňuje priamy prenos výsledkov výskumu do vzdelávacieho procesu. Študijný odbor *medzinárodné vzťahy* obohatil aj kurzami a seminármi v angličtine orientovanými na široký kontext bezpečnostnej politiky a medzinárodných vzťahov ako vednej disciplíny.

Odborný potenciál doc. Ušiaka je predpokladom jeho členstva v komisiách doktorandského štúdia na univerzitách v SR a v zahraničí. Aj napriek svojmu relatívne nízkemu veku je doc. Ušiak spolugarantom odboru *medzinárodné vzťahy/politológia* na všetkých troch stupňoch VŠ štúdia; je členom štátnicových komisií, rigoróznej komisie a odborovej komisie doktorandského študijného programu *medzinárodné vzťahy* na FPVMV UMB. Možno konštatovať, že doc. Ušiak úspešne viedol a oponoval desiatky bakalárskych a diplomových prác, pôsobil a sústavne pôsobí ako školiteľ dizertačných prác a doposiaľ bol školiteľom 2 úspešne obhájených dizertácií a 3 jeho doktorandi sú po dizertačnej skúške.

Záverom konštatujem, že aktivity docenta Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD. v oblasti vedecko-výskumnej, vedecko-teoretickej, publikačnej, vedecko-organizačnej a pedagogickej práci potvrdzujú, že ide o vedeckú osobnosť s vysokým odborným renomé, ktorým prispel ako k rozvoju a obohateniu vednej disciplíny *medzinárodné vzťahy* v slovenských podmienkach, tak aj k prehĺbeniu a profilácii študijného odboru na všetkých troch stupňoch vysokoškolského štúdia.

Odporúčam, aby Vedecká rada FPVMV UMB na základe úspešného vymenúvacieho konania podala návrh na vymenovanie doc. Mgr. Jaroslava Ušiaka, PhD. za profesora v odbore *medzinárodné vzťahy*.

v Bratislave, 19. júla 2021

prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.
Sociologický ústav SAV